

DELE AF FORMUERET – SOMMEREKSAMEN 2021

Opgave nr. 1

Lørdag den 8. maj 2021 købte Aksel Andersen en stigareol, som han havde set på tilbud i det lokale byggemarked for 698 kr. Aksel vidste, at reolen ville være for tung at bære hjem, og derfor havde han fået lov til at låne en cykel af sin gode ven Verner Villadsen. Aksel placerede reolen hen over cyklens styr, og bagtil bandt han den fast på bagagebæreren. Reolen hvilede tungt på styret og ragede tilmed langt ud over styret, og derfor måtte Aksel konstatere, at det ville blive svært at cykle, og at det bedste var, at han trak. Efter at have trukket cyklen et godt stykke vej kom Aksel til en helt lige strækning, hvor der parallelt med vejen var en cykelsti. Aksel besluttede, at han på denne strækning ville forsøge at bruge cyklen som løbehjul for at komme hurtigere hjem. På cykelstien anbragte han den ene fod på cyklens venstre pedal og skubbede sig frem med den anden fod.

I det samme kom Bent Bendtsen kørende på vejen i sin Toyota. Da Bent passerede Aksel og reolen, drejede han hovedet for at kigge efter Aksel. Bent mistede herved herredømmet over bilen og påkørte et vejskilt, som i overensstemmelse med gældende regler for skiltning var placeret i rabatten mellem vejen og cykelstien. Ved påkørslen bøjede vejskiltet ind over cykelstien lige foran Aksel, som ramlede ind i skiltet og væltede.

Vejskiltet, som tilhørte staten, blev påført en skade, som beløb sig til 2.500 kr.

Ved faldet blev Aksels stigareol totalskadet.

Ved uheldet forstuede Aksel den højre fod. Da foden skulle holdes i ro, blev Aksel sygemeldt i 4 uger fra sit job som gartner, hvor han ikke fik løn under sygefravær. Han havde i den anledning et løntab på 12.000 kr. Aksel havde i forsikringselskabet Helsikring tegnet en ulykkesforsikring, der bl.a. indeholdt følgende bestemmelse: »Ved midlertidig uarbejdsdygtighed udbetaler forsikringselskabet 2.000 kr. om ugen«.

Verners cykel blev ved uheldet påført en skade, som det kostede 1.500 kr. at udbedre.

Bents Toyota, som var ansvarsforsikret i forsikringsselskabet Totalsikring, fik ved påkørslen af skiltet en skade, som det kostede 35.000 kr. at udbedre.

Hvorledes er den erstatnings- og forsikringsretlige stilling?

Det lægges til grund, at staten er selvforsikrer i enhver relevant henseende.

Der skal ikke tages stilling til størrelsen af eventuelle personskadeerstatnings- og godtgørelseskrav.

Løsningseksempel til opgave nr. 1

1. Skaden på vejskiltet (2.500 kr.)

Bent er objektivt ansvarlig for skaden, jf. FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og staten kan rette erstatningskravet direkte mod Bents ansvarsforsikring i forsikringsselskabet Totalsikring, jf. FL § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 223 ff.). Ansvar for skaden på skiltet bortfalder ikke, selv om staten er selvforsikrer, jf. EAL § 21, nr. 1, hvorefter EAL § 20, jf. § 19, ikke finder anvendelse (Lærebogen s. 505 og 515).

Da vejskiltet er »anbragt i overensstemmelse med gældende regler for skiltning«, skal erstatningen ikke nedsættes, jf. FL § 101, stk. 3 (Lærebogen s. 241 f.).

2. Skaden på Aksels stigereol (698 kr.)

Skaden er sket ved, at Aksel ramler ind i vejskiltet, som blev bøjet ind over cykelstien lige foran ham. Spørgsmålet er, om skaden er sket ved et færdselsuheld, jf. FL § 101, stk. 1. Da skaden er sket i umiddelbar tilknytning til Bents påkørsel af skiltet, foreligger der et færdselsuheld, jf. U 2019.920 H (Lærebogen s. 232). Bent bærer det objektive ansvar i FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og Bents ansvarsforsikringsselskab Totalsikring hæfter umiddelbart over for Aksel, jf. FL § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 223 ff. og 248).

Spørgsmålet er dernæst, om erstatningen skal nedsættes, jf. FL § 101, stk. 3, hvorefter der kan ske nedsættelse, også selv om der blot er tale om simpel uagtsomhed (Lærebogen s. 241 f.). Selv om Aksel har handlet culpøst ved at køre med en stigereol og ikke have fuld kontrol over cyklen, skal erstatningen ikke nedsættes. Begrundelsen er, at der ikke er (adækvat) årsagssammenhæng mellem Aksels uagtsomme adfærd og den indtrådte skade (Lærebogen s. 476).

3. Personskaden på Aksel

Aksel kan kræve erstatning for tabt arbejdsfortjeneste, jf. EAL § 2, og godtgørelse for svie og smerte, jf. EAL § 3 (Lærebogen s. 380 ff. og 388 f.).

Aksels ulykkesforsikringsselskab Helsikring udbetaler 8.000 kr. for de 4 uger, han er sygemeldt. Da forsikringen dækker det på forhånd aftalte beløb og ikke det præcise løntab, foreligger der en summaforsikring (Lærebogen s. 35). Summaforsikringsbeløb skal ikke fradrages i Aksels erstatningskrav for tabt arbejdsfortjeneste, jf. EAL § 2, stk. 2 (Lærebogen s. 384). Aksel kan derfor kumulere beløbet på 8.000 kr. fra forsikringsselskabet Helsikring med et erstatningskrav mod en eventuel ansvarlig skadevolder, jf. umiddelbart nedenfor. Helsikring har ikke regres, jf. EAL § 22, stk. 2 (Lærebogen s. 516 f.).

Som nævnt ovenfor under pkt. 2 foreligger der et færdselsuheld. Aksel kan derfor rette sit krav på 12.000 kr. for tabt arbejdsfortjeneste og godtgørelseskravet for svie og smerte mod Bents ansvarsforsikringsselskab, jf. FL § 101, stk. 1, og § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 223 ff. og 248). (Der er ikke belæg for at nedsætte Aksels erstatnings- og godtgørelseskrav, jf. FL § 101, stk. 2 (Lærebogen s.238)).

4. Skaden på Verners cykel (1.500 kr.)

Som nævnt ovenfor under pkt. 2 foreligger der et færdselsuheld. Bent bærer det objektive ansvar i FL § 101, stk. 1, og § 104, stk. 1, og Bents ansvarsforsikringsselskab Totalsikring hæfter umiddelbart over for Verner, jf. FL § 108, stk. 1 (Lærebogen s. 223 ff. og 248).

Aksel har lånt cyklen med det formål, at han skal fragte en tung stigerøle hjem. Da lånet derfor udelukkende er i Aksels (låntagerens) interesse, er han objektivt ansvarlig for skaden, jf. DL 5-8-1 (Lærebogen s. 168 f.).

Aksel og Bent/Totalsikring hæfter solidarisk for skaden på Verners cykel (Lærebogen s. 490 f.). I det indbyrdes forhold mellem den ikke-ansvarsforsikrede Aksel og den ansvarsforsikrede Bent/Totalsikring finder EAL § 25, stk. 2, anvendelse. Aksels regresansvar bortfalder, jf. EAL § 25, stk. 2, 1. pkt., jf. § 19, stk. 1 (Lærebogen s. 497).

5. Skaden på Bents Toyota (35.000 kr.)

Da vejskiltet er »anbragt i overensstemmelse med gældende regler for skiltning«, og da der ikke er årsagssammenhæng mellem Aksels culpøse adfærd og skaden på bilen, er der ingen ansvarlig skadevolder for denne skade (Lærebogen s. 97 ff. og 313 ff.). Da skaden heller ikke er dækket af en kaskoforsikring, må Bent må selv bære tabet.

»Lærebogen« er: *Bo von Eyben og Helle Isager: Lærebog i erstatningsret*, 9. udgave (2019).

Opgave nr. 2

Søren Sørensen, Tilst, der drev grossistvirksomhed inden for gartneribranchen, indgik den 16. november 2020 aftale med Karl Karlsen, der havde et plantecenter i Egå, hvor han solgte til både private og erhvervsdrivende. Aftalen lød på, at Sørensen skulle levere 2.000 bundter pyntegrønt cf Karlsens forretningsadresse tirsdag den 1. december. Købesummen, i alt 20.000 kr., svarende til 10 kr. pr. bundt, skulle betales senest torsdag den 10. december. Sørensen og Karlsen havde handlet sammen uden problemer gennem en årrække.

Ved et tilfælde mødte Sørensen sin gamle forretningsforbindelse Tom Topp ved en middag i Rotary mandag den 30. november om aftenen. Topp fortalte – i overensstemmelse med sandheden – at Karlsen ikke havde betalt sine kreditorer siden juli måned. Karlsen skyldte knap 1,2 millioner kr. væk, og der var ikke udsigt til, at han ville være i stand til at betale foreløbig. Topps oplysninger blev bekræftet af tre af Karlsens leverandører, som også var til stede ved den pågældende middag.

På den baggrund skrev Sørensen samme aften den 30. november en mail til Karlsen. Heri forlangte Sørensen, at Karlsen betalte købesummen for pyntegrøntet kontant straks næste morgen, tirsdag den 1. december, eller at Karlsen stillede en bankgaranti for betalingen. I modsat fald ville Sørensen ikke afsende varerne som aftalt.

Karlsen skrev straks den 1. december om morgenen en mail, hvori han protesterede mod Sørensens krav. Karlsen hævdede, at han havde krav på levering af pyntegrøntet den 1. december på de oprindeligt aftalte vilkår om, at der først skulle betales den 10. december. I den samme mail bad Karlsen om levering af 500 juletræer.

Efter at have læst Karlsens mail ringede Sørensen om formiddagen den 1. december til Karlsen og fastholdt sine påstande med hensyn til pyntegrøntet. »For gammelt venskabs skyld« indvilligede Sørensen dog i at levere de ønskede 500 juletræer cf Karlsens forretningsadresse fredag den 4. december inden kl. 12 mod kontant betaling af købesummen til vognmanden, Viggo Vognsen, når han kom med træerne. Prisen aftaltes til 50 kr. pr. stk., i alt 25.000 kr.

Torsdag den 3. december om aftenen fik Sørensen kendskab til flere detaljer vedrørende Karlsens økonomiske problemer, bl.a. at Karlsen skyldte et større beløb til

Sørensens barndomsven Børge Brams. Denne oplysning gjorde Sørensen så vred, at han samme aften skrev en mail til Karlsen, hvoraf det fremgik, at Sørensen ikke ville afsende juletræerne, før Karlsen betalte købesummen kontant eller stillede en bankgaranti for betalingen. Karlsen svarede med en mail til Sørensen den 4. december om morgenen, hvori Karlsen afviste at »betale forud« og forlangte, at juletræerne blev sendt afsted som aftalt, da han allerede havde videresolgt træerne.

Onsdag den 9. december mødtes Sørensen og Karlsen sammen med deres respektive advokater. Vedrørende pyntegrøntet hævdede Sørensen på mødet, at han var berettiget til at hæve købet som følge af Karlsens »manglende betaling«. Sørensen krævede erstatning på i alt 5.500 kr. af Karlsen, subsidiært et mindre beløb. Beløbet udgjorde forskellen mellem den aftalte købesum på 10 kr. pr. bundt og den almindelige markedspris, som den 9. december var 8 kr. pr. bundt. Hertil kom 1.500 kr. i fragtomkostninger, som Sørensen havde betalt, og som ikke kunne refunderes, til sin sædvanlige vognmand, Viggo Vognsen, for at bringe pyntegrøntet ud til Karlsen. Karlsen hævdede, at han var berettiget til at hæve købet som følge af, at Sørensen ikke havde »leveret pyntegrøntet som aftalt«, og nægtede at være erstatningsansvarlig over for Sørensen.

Vedrørende juletræerne hævdede Sørensen ligeledes, at han var berettiget til at hæve købet som følge af Karlsens »manglende betaling«. Sørensen krævede erstatning af Karlsen på 1.500 kr., som var det beløb, Sørensen havde betalt, og som ikke kunne refunderes, til Viggo Vognsen for at bringe juletræerne ud til Karlsen. Karlsen hævdede, at han var berettiget til at hæve købet som følge af, at Sørensen ikke havde »leveret juletræerne som aftalt«. Karlsen krævede erstatning på i alt 22.500 kr. af Sørensen, subsidiært et mindre beløb. Beløbet udgjorde forskellen mellem den aftalte købesum på 50 kr. pr. træ og den almindelige markedspris den 9. december, som var 75 kr. pr. træ. Hertil kom Karlsens mistede fortjeneste som følge af, at Karlsen havde videresolgt de 500 juletræer til en forretningsforbindelse, Anders Andersen, for 70 kr. pr. træ med levering sidst på dagen den 4. december. Denne aftale havde Karlsen ikke kunnet overholde på grund af Sørensens manglende levering.

Hvorledes er retsstillingen mellem Sørensen og Karlsen?

Løsningseksempel til opgave nr. 2

1. Pyntegrøntet

Der er tale om et handelskøb, jf. KBL § 4, da både S og K er »handlende«, jf. § 4, stk. 2, og handler »i eller for deres bedrift« (Lærebogen s. 36 f.). Det er et genuskøb og et cf-køb, jf. § 63, jf. § 10 (Lærebogen s. 31 ff. og 47 f.). Det er et kreditkøb.

Spørgsmålet er, om S er i misligholdelse som følge af den manglende levering den 1. december.

Ud fra opgavetekstens oplysninger om K's økonomiske situation må det antages, at K vil være »ude af stand til at betale købesummen, når den forfalder«, jf. § 39, stk. 2. K var allerede insolvent ved aftalens indgåelse den 16. november, men der er ikke noget, der tyder på, at S havde kendskab eller burde-kendskab til dette forhold (Lærebogen s. 193 f.). Betingelserne for at udøve standsningsret efter § 39 er derfor opfyldt.

Standsningsretten i § 39 indebærer, at S har været berettiget til at undlade at afsende varen til K den 1. december (Lærebogen s. 195). Standsningsretten indebærer desuden, at S er berettiget til at hæve købet den 9. december, fordi leveringstiden er kommet, og S forgæves har opfordret K til at betale købesummen eller stille sikkerhed for betalingen, jf. § 39, stk. 1, 2. pkt. (Lærebogen s. 197 f.).

S's reklamation er rettidig, sml. § 31, som kun pålægger S en reklamationspligt, hvis han vil fastholde købet (Lærebogen s. 192).

K er erstatningsansvarlig over for S, jf. § 30, jf. § 24, hvorefter K kun er ansvarsfri, hvis der foreligger umulighed og force majeure. K er desuden objektivt ansvarlig for egen pengemangel (Lærebogen s. 187 f.). S kan kræve prisdifferenceerstatning efter § 30, dvs. forskellen mellem den aftalte købesum på 10 kr. og den almindelige markedspris på 8 kr. pr. bundt, i alt 4.000 kr. (Lærebogen s. 188 f.). S kan ikke samtidig kræve sine fragtomkostninger på 1.500 kr. erstattet af K. Disse omkostninger skulle S have afholdt under alle omstændigheder, da der er aftalt cf-køb, jf. § 63 (Lærebogen s. 47 f.). (Da S hæver købet, kunne han have valgt i stedet for prisdifferenceerstatningen på 4.000 kr. (den positive opfyldelsesinteresse) at kræve sine forgæves afholdte fragtomkostninger på 1.500 kr. (den negative kontraktsinteresse) erstattet af K. Dette er dog ikke aktuelt for S her, hvor prisdifferencen udgør det største beløb (Lærebogen s. 190)).

2. Juletræerne

Der er tale om et handelskøb, jf. KBL § 4, da både S og K er »handlende«, jf. § 4, stk. 2, og handler »i eller for deres bedrift« (Lærebogen s. 36 f.). Det er et genuskøb og et cf-køb, jf. § 63, jf. § 10 (Lærebogen s. 31 ff. og 47 f.). Det er et kontantkøb.

Spørgsmålet er, om S er i misligholdelse som følge af den manglende levering den 4. december.

Ud fra opgavetekstens oplysninger om K's økonomiske situation må det antages, at K vil være »ude af stand til at betale købesummen, når den forfalder«, jf. § 39, stk. 2. K var insolvent ved aftalens indgåelse den 1. december, og S havde kendskab til insolvensen (Lærebogen s. 193 f.). Betingelserne for at udøve standsningsret efter § 39 er derfor ikke opfyldt. Da det er et kontantkøb, følger det af § 15, at S er forpligtet til

at afsende juletræerne den 4. december som aftalt (Lærebogen s. 195, jf. s. 58 f.). Hvis S havde afsendt juletræerne, var K i henhold til aftalen og § 15 forpligtet til at betale købesummen ved overgivelsen. Da S ikke har afsendt varerne, er han i forsinkelse, da K hæver den 9. december.

K's reklamation er rettidig, sml. § 26, som kun pålægger K en reklamationspligt, hvis han vil fastholde (Lærebogen s. 111 f.).

Da der er tale om et handelskøb, er forsinkelsen væsentlig og dermed hævebegrundende, jf. § 21, stk. 3 (Lærebogen s. 87 f.).

K kan kræve erstatning af S, som kun er ansvarsfri, hvis der foreligger umulighed og force majeure, jf. § 24 (Lærebogen s. 95 ff.). K kan kræve prisdifferenceerstatning efter § 25, dvs. forskellen mellem den aftalte købesum på 50 kr. og den almindelige markedspris på 75 kr. pr. træ, dvs. i alt 12.500 kr. (Lærebogen s. 108 f.). K kan i stedet kræve avancetabserstatning af S, svarende til forskellen mellem den aftalte købesum på 50 kr. og videresalgsprisen på 70 kr. pr. træ, i alt 10.000 kr., som følge af, at K er gået glip af et videresalg til A. K kan ikke på samme tid kræve erstatning for prisdifferencen og den mistede avance. I dette tilfælde er det mest gunstigt for K at forlange erstatning for prisdifferencen, dvs. 12.500 kr., af S.

»Lærebogen« er: *Lars Hedegaard Kristensen m.fl.*: Lærebog i dansk og international køberet, 5. udgave (2017).